

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมรรถนะของผู้ฝึกสอนตามความคาดหวังและการรับรู้ของนักกีฬาและผู้ฝึกสอน ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้

1. ความหมายของการรับรู้
2. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความคาดหวัง
3. ความหมายของสมรรถนะ
4. ความหมายของผู้ฝึกสอน
5. ลักษณะของสมรรถนะของผู้ฝึกสอน
6. การศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการรับรู้

การรับรู้เป็นตัวแปรทางจิตวิทยาที่ได้รับความสนใจ เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมตามการรับรู้ของตน (จรรยา สุวรรณทัต, 2527) และการรับรู้เป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้น ในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ เพราะการรับรู้ทำให้บุคคลพัฒนาทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมซึ่งทำให้เราทราบทิศทางพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกโดยเปิดเผยได้ (สุชาติ มนตรีกุล, 2542)

Garrison & Magoon (1972) กล่าวว่า การรับรู้เป็นกระบวนการที่สมองตีความหมายหรือแปลข้อมูลที่ได้จากความรู้สึกลงสู่ประสาทสัมผัสของร่างกายกับสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นสิ่งเร้า ทำให้บุคคลทราบว่าสิ่งเร้าที่มาสัมผัสนั้นเป็นอะไร มีความหมายอย่างไร โดยใช้อารมณ์และความรู้สึกของตนเองเป็นเครื่องช่วยในการตีความ

Kozier et al. (1991) กล่าวว่า การรับรู้เป็นประสบการณ์เกี่ยวกับความรู้สึก การแปลความหมาย และความเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ ในโลก การรับรู้เป็นลักษณะที่เฉพาะของแต่ละบุคคลและเป็น การกระทำที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล

จากแนวทศนะดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การรับรู้หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ค่านิยม ลักษณะภายนอก ความสามารถในด้านต่าง ๆ ของตนเอง รวมถึงการประพฤติปฏิบัติและการแสดงพฤติกรรมตามความคาดหวังของผู้อื่นและความคาดหวังของตนเอง การกระทำดังกล่าว อาจจะตรงหรือไม่ตรงตามที่กำหนดหรือคาดหวังก็ได้

ทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง

ความคาดหวังเป็นความรู้สึกนึกคิดและการคาดการณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งใด โดยสิ่งนั้น ๆ อาจจะเป็นรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้ความรู้สึกนึกคิดหรือคาดการณ์นั้น ๆ จะมีลักษณะเป็นการประเมินค่าโดยมาตรฐานของตนเองเป็นเครื่องวัดการคาดการณ์ของแต่ละบุคคลแม้จะเป็นการให้ต่อสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือนามธรรมชนิดเดียวกันก็อาจจะแตกต่างกันออกไปได้ ทั้งนี้แล้วแต่ภูมิหลัง ประสบการณ์ ความสนใจ และการเห็นคุณค่าความสำเร็จของสิ่งนั้น ๆ (พิมประไพ ดิษฐวงศ์, 2539)

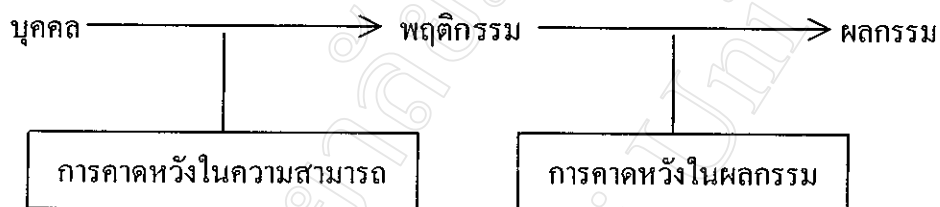
หลักการและเหตุผลในการตัดสินใจว่าจะกระทำพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยสนองความต้องการของตนเอง จึงเกิดข้อตกลงเบื้องต้น (assumptions) ขึ้นดังนี้

1. พฤติกรรมของมนุษย์ถูกกำหนดขึ้นจากแรงผลักดันทั้งภายในและภายนอก
2. มนุษย์แต่ละคนนั้นมีความต้องการความปรารถนาและเป้าหมาย (need, want and goal) ต่างกัน
3. การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ เกิดเนื่องจากผลการประเมินคุณค่าของผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นภายหลังการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ (พิไลวรรณ จันทร์สุกรี, 2540)

Henry A Murry (1962, อ้างในวิรุพ พรรณเทวี, 2542) ได้อธิบายความหมายของทฤษฎีความคาดหวังว่าหมายถึง ระดับผลงานที่บุคคลกำหนดหรือคาดหวังว่าจะทำได้ เมื่อให้บุคคลอื่นทำงานที่ตนเคยทำและความคาดหวังนั้นเป็นระดับที่บุคคลปรารถนาไปให้ถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ในการทำงานแต่ละครั้ง Murry ได้อธิบายต่อไปอีกว่า บุคคลจะรู้สึกประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการที่จะไปให้ถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ขึ้นอยู่กับระดับความยากหรือความง่ายของงานที่ให้ทำนั้น ถ้างานนั้นเป็นงานที่ยากมากการสำเร็จก็ไม่มี ความหมาย แต่ในทางตรงกันข้ามงานที่มีความยากมาก ๆ ก็จะไม่ได้อะไรเช่นเดียวกัน เพราะผู้ทำจะไม่เกิดความรู้สึกว่างานนั้นเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถด้วยความรู้สึกที่ว่า แม้ทำไม่สำเร็จก็ไม่คิดว่าเป็นการล้มเหลว ดังนั้นความรู้สึกว่าตนประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวจะเกิดขึ้นเมื่อทำงานระดับกลาง ๆ

John P. De Cecco (1968, อ้างในวิรุฬ พรรณเทวี, 2542) ให้ความหมายว่า การที่บุคคล กำหนดความคาดหวังไว้ไว้อย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ผ่านมาแล้วคือ ถ้าเคยทำงาน ประสบผลสำเร็จมาก่อนก็ทำให้การกำหนดความคาดหวังให้ทำงานสูงขึ้นไปอีกและใกล้เคียงกับ ความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น แต่ในทางตรงกันข้ามกับระดับความคาดหวังต่ำลงมาเพื่อป้องกันมิให้ ตนเองเกิดความรู้สึกล้มเหลวจากที่วางระดับความคาดหวังไว้สูงกว่าความสามารถจริง

Bandura (1977, อ้างในภัทรพรหม สุขประษา, 2540) กล่าวว่า การคาดหวังในความ สามารถของตนเองแตกต่างจากการคาดหวังในผลกรรมนั่นคือ การคาดหวังในผลกรรม (Outcome expectation) หมายถึง การคาดคะเนของบุคคลว่าการกระทำนั้น ๆ จะนำไปสู่ผลของการกระทำ อย่างใดอย่างหนึ่ง ในขณะที่การคาดหวังในความสามารถ (Efficacy expectation) เป็นความมั่นใจ ของบุคคลว่าตนเองสามารถจะกระทำพฤติกรรมเพื่อให้เกิดผลที่ต้องการได้

รูปที่1 แผนภาพแสดงให้ถึงเห็นความแตกต่างระหว่างการคาดหวังในความสามารถและ การคาดหวังในผลกรรม

จากแผนภาพจะเห็นได้ว่า การที่บุคคลตัดสินใจว่าจะกระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรม หนึ่งนั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความคาดหวังในความสามารถของตนเอง และอีกส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ การคาดหวังในผลกรรม ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างการคาดหวังทั้งสองส่วนแสดงได้ดังภาพนี้

		การคาดหวังในผลกรรม	
		สูง	ต่ำ
การคาดหวังใน ความสามารถ	สูง	มีแนวโน้มที่จะทำแน่นอน	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำ
	ต่ำ	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำ	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำแน่นอน

รูปที่2 แผนภาพแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์การคาดหวังในความสามารถของตนเองกับ การคาดหวังในผลกรรม

จากแผนภาพแสดงให้เห็นว่า ถ้าบุคคลมีการคาดหวังในความสามารถของตนเองสูงและมีการคาดหวังในผลกรรมสูงด้วย บุคคลนั้นก็มีแนวโน้มที่จะตัดสินใจกระทำพฤติกรรมแน่นอน แต่ถ้าบุคคลมีการคาดหวังในความสามารถของตนเองต่ำและมีการคาดหวังในผลกรรมต่ำด้วยหรือ การคาดหวังส่วนใดส่วนหนึ่งเป็นไปในทางตรงกันข้าม บุคคลนั้นก็มีแนวโน้มที่จะตัดสินใจไม่กระทำพฤติกรรมนั้น

Victor H. Vroom (1976, อ้างในชาติรี คงรอด, 2538) ได้กล่าวถึงทฤษฎีความคาดหวังว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

V มาจากคำว่า Valence หมายถึง ความพึงพอใจ

I มาจากคำว่า Instrumentality หมายถึง เครื่องมือที่นำไปสู่ความพึงพอใจ

E มาจากคำว่า Expectancy หมายถึง ความคาดหวังภายในตัวบุคคลนั้น ๆ เมื่อได้รับการตอบสนองแล้วบุคคลนั้นก็จะได้ความพึงพอใจ

Vroom ยังได้เสนอความเห็นอีกว่า บุคคลจะพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่โดยจะเลือกทางเลือกที่เชื่อว่าจะนำไปสู่ผลตอบแทนหรือรางวัลที่เขาต้องการมากที่สุด

จากความหมายและคำนิยามของ “ความคาดหวัง” ผู้วิจัยขอสรุปได้ดังนี้ ความคาดหวังหมายถึง ระดับผลงานที่บุคคลกำหนดหรือคาดหมายว่าจะทำได้ เป็นความรู้สึกรองมือที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ผ่านมาที่ทำให้คาดเดาได้ว่าการกระทำบางอย่างของตนจะทำให้เกิดผลในลักษณะใด บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถตัวเองสูงมักมีความคาดหวังไว้อย่างน่าพอใจ แต่คนที่ไม่มั่นใจในความสามารถของตนเองมักมีความคาดหวังน้อยเช่นกัน

ความหมายของสมรรถนะ

ตามพจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ.2530 (2531) ได้ให้ความหมายของคำว่า “สมรรถนะ” ว่าหมายถึง “ความสามารถ”

กมล สูดประเสริฐ (2523) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะว่า เป็นคุณสมบัติที่เป็นผลมาจากความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และอุปนิสัยหรือบุคลิกภาพ ซึ่งมีผลทำให้มีความสามารถในการทำพฤติกรรมต่าง ๆ ที่พึงปรารถนาได้

อเนก ช้างน้อย (2532) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สมรรถนะ (competencies) หมายถึง ความสามารถอันพึงมีจะทำให้กิจกรรมลุล่วงไปด้วยดี

ศิริพร จิรวัดน์กุล และคณะ (2540) กล่าวถึงความหมายของสมรรถนะว่า หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานตามขอบเขตหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ

ขจรศักดิ์ หาญณรงค์ (2542) ให้ความหมายของสมรรถนะว่า หมายถึง สิ่งซึ่งแสดงคุณลักษณะและคุณสมบัติของบุคคล รวมถึงความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่แสดงออก ซึ่งทำให้บรรลุผลสำเร็จในการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและประสิทธิผลสูงกว่ามาตรฐานทั่วไป

Good (1973) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะว่า สมรรถนะ หมายถึง ทักษะ มโนคติ และเจตคติที่ต้องมีในการทำงานทุกประเภท และสามารถนำเอาวิธีการและความรู้พื้นฐาน ไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ที่ปฏิบัติจริง

Mirabile (1997, อ้างในกมล สุดประเสริฐ, 2523) ให้ความหมายกับสมรรถนะว่าหมายถึง ความรู้ ทักษะ ความสามารถหรือคุณลักษณะอื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับผลการปฏิบัติงานในระดับสูง เช่น ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการคิดวิเคราะห์หรือความเป็นผู้นำ

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ที่บุคคลจำเป็นต้องมีในการปฏิบัติงานตามบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นสิ่งที่จะส่งผลถึงความสำเร็จในงานหรือประสิทธิภาพของงานนั้น ๆ

ความหมายของผู้ฝึกสอน

บุคคลผู้ซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับการฝึกนักกีฬาหรือทีมนักกีฬาเพื่อเข้าแข่งขันนั้น โดยทั่วไปแล้วในแต่ละประเทศ ต่างก็มี สรรพนามไม่เหมือนกัน เช่น ในประเทศอังกฤษนิยมเรียกบุคคลผู้นั้นว่า “ผู้จัดการทีม” ประเทศเยอรมันและบราซิลนิยมเรียกว่า “เทรนเนอร์” ในสหรัฐอเมริกานิยมเรียกว่า “โค้ช” และสำหรับประเทศไทยคนทั่วไปรู้จักบุคคลผู้นี้ในนามของ “โค้ช” เช่นเดียวกัน

คำว่า “โค้ช” เป็นคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “Coach” ซึ่งหากแปลเป็นภาษาไทยแล้วอาจตรงกับคำว่า “ผู้ฝึก” หรือ “ผู้ฝึกสอน” (เจษฎา เจียรณชัย, 2530) ประเทศไทยของเรานั้น โค้ชและผู้สอนหรือผู้ฝึกนักกีฬามักจะเป็นคนเดียวกัน ที่จริงแล้วผู้ฝึกสอนเป็นผู้วางแผนการต่าง ๆ ลักษณะของผู้ฝึกสอนจึงเป็นผู้ที่ขอศึกษาหาความรู้ที่ทันสมัย ผ่านการดูเกมการเล่นมามาก อ่านเกมการเล่นได้ดี รู้จักแก้เกมการเล่น ผู้ฝึกสอนอาจจะเล่นกีฬาประเภทนั้น ไม่เก่งหรือเล่นไม่เป็น แต่สามารถบอกได้ว่าอะไรควรทำอย่างไร ตำแหน่งไหนควรให้ใครลงไปเล่น ควรฝึกผู้เล่นคนนั้นคนนี้เพิ่มเติมอย่างไร (อุทัย สงวนพงศ์, 2542)

Glassenburg (1979, อ้างในชาญชัย โพธิ์คลัง, 2530) กล่าวว่า ผู้ฝึกสอน (coach) หมายถึง สื่อกลางแห่งความรู้ (knowledge) กระบวนการ วิธีการปฏิบัติ กรรมวิธี (procedure) และแนวคิด (thought) ต่าง ๆ ได้ถูกเปลี่ยนไปอยู่ในรูปของการลงมือกระทำหรือปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับองค์กร (ทีมกีฬา) โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ในผลปฏิบัติการจริงและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ชาญชัย โพธิ์คลัง (2530) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้ฝึกสอนกีฬา หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสอน การฝึก และการแนะนำเทคนิคทางกีฬาเฉพาะอย่าง ตลอดจนการวางแผนการฝึก ตลอดจนการฝึกซ้อมและจัดการแข่งขัน เพื่อสร้างทีมกีฬาให้มีมาตรฐานการเล่นสูง รู้จักนำทักษะใหม่ ๆ มาใช้ในการฝึก รู้จักนำความรู้และหลักการฝึกตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ได้ถูกต้อง (scientific training) นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ในวิชาการด้านต่าง ๆ อีก เช่น วิทยาศาสตร์การเคลื่อนไหว (kinesiology) วิชาชีวกลศาสตร์ (bio-mechanism) จิตวิทยากีฬา (sport psychology) กีฬากับสังคม (sport society) กายวิภาคและสรีรวิทยา (anatomy and physiology) และสรีระการออกกำลังกาย (physiology of exercise) สูงอีกด้วย ความสามารถของผู้ฝึกสอนกีฬาและประสบการณ์ต่าง ๆ จะสามารถนำทีมไปสู่จุดสูงสุดได้

ประวิทย์ ไชยสาม (2526) ได้ให้ความหมายผู้ฝึกสอนว่า หมายถึง บุคคลที่มีความสำคัญต่อทีมหรือนักกีฬา หากนำมาเปรียบเทียบกับส่วนต่าง ๆ ของร่างกายมนุษย์ ไค้ชก็คือส่วนที่เป็นสมอง ซึ่งมีหน้าที่ควบคุมเกี่ยวกับการฝึกซ้อมและการเตรียมทีมเตรียมตัวนักกีฬาให้พร้อมอยู่เสมอและให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ รวมทั้งการปรับปรุงและหานักกีฬามาเสริม

ประโยค สุทธิสง่า (2538) กล่าวว่า ผู้ฝึกสอน หมายถึง ผู้ฝึกกีฬาแต่ละประเภท ๆ ไป ซึ่งเป็นการฝึกนอกเวลา หรือฝึกเพื่อแข่งขันก็ได้ เช่น

- ผู้ฝึกสอนกรีฑา (athletic coach) เป็นผู้ฝึกกรีฑาโดยเฉพาะเป็นประเภทลู่วิ่งหรือลานก็ได้
- ผู้ฝึกสอนกีฬา (sport coach) เป็นผู้ฝึกกีฬาแต่ละประเภท เช่น football coach, basketball coach, tennis coach, badminton coach
- หัวหน้าผู้ฝึกสอน (head coach) เป็นหัวหน้าผู้ฝึก ถ้ามีผู้ฝึกสอนหลายคนต้องมีหัวหน้าผู้ฝึกสอนคนหนึ่งรับผิดชอบ
- ผู้ช่วยผู้ฝึกสอน (assistant coach) อาจมีหลายคน ต้องแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ
- ครูพลศึกษา (teacher or instructor of physical education) ครูพลศึกษา หมายถึง ครูผู้สอนพลศึกษาที่สอนอยู่ตามชั้นเรียนในชั่วโมง
- ผู้ฝึกสอนประจำ (trainer) ผู้ควบคุมการฝึกซ้อมอยู่ประจำ นอกจากนั้นยังกำหนดเวลาเล่น เวลาเลิก การกินอยู่ การนอน คือการดูแลสุขภาพนักกีฬาตลอดเวลาที่เข้าทำการแข่งขัน

มนัส ยอดคำ (2539) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้ฝึกสอน หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ฝึก ทำหน้าที่สอน ตลอดจนการให้คำแนะนำต่าง ๆ แก่นักกีฬาเพื่อเตรียมและพัฒนาทีมไปสู่เป้าหมาย

สรุปได้ว่า ผู้ฝึกสอน คือ ผู้ที่มีอิทธิพลต่อนักกีฬาในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ในด้านการกีฬานั้น ๆ ให้แก่นักกีฬาทั้งในระหว่างการฝึกซ้อมและแข่งขัน รวมทั้งเป็นผู้กำหนดสภาพแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาความสามารถของนักกีฬาที่ตนเป็นผู้ควบคุมดูแลอยู่

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยพอจะสรุปได้ว่า สมรรถนะของผู้ฝึกสอน หมายถึง ความสามารถหรือคุณลักษณะของผู้ฝึกสอนอันพึงมี เพื่อนำทีมไปสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้การที่บุคคลใดจะเป็นผู้ฝึกสอนกีฬานั้น จะต้องมีความรู้ความสามารถในการเป็นผู้ฝึกสอน คือ ต้องมีความรู้ ความสามารถกระทำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกกีฬานั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี เพราะสมรรถนะของผู้ฝึกสอนเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ผู้ฝึกสอนมีความมั่นใจและสามารถปฏิบัติหน้าที่สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ฝึกสอนที่ขาดสมรรถภาพก็ยากที่จะเป็นผู้ฝึกสอนกีฬาที่ดีได้ ดังนั้นผู้ฝึกสอนจึงจำเป็นต้องหาแนวทางปรับปรุงสมรรถนะของตนอยู่เสมอ

ลักษณะของสมรรถนะของผู้ฝึกสอน

ลักษณะของสมรรถนะของผู้ฝึกสอนนั้น ได้มีผู้ที่ทำการศึกษาไว้ หากแต่เป็นการนำเสนอในเรื่องของลักษณะของผู้ฝึกสอนที่ดี คุณลักษณะของผู้ฝึกสอน แนวทางของการเป็นผู้ฝึกสอนที่ดี คุณสมบัติของผู้ฝึกสอน จรรยาบรรณของผู้ฝึกสอน จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีความหมายสอดคล้องกับเรื่องของสมรรถนะที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำเสนอออกมาในเรื่องของลักษณะของสมรรถนะของผู้ฝึกสอน ดังต่อไปนี้

Tutko and Richard (1970, อ้างในพิระพงษ์ บุญศิริ, 2536) ได้แบ่งคุณลักษณะของผู้ฝึกสอนแบบต่าง ๆ ที่พบในวงการกีฬาดังต่อไปนี้

1. เผด็จการ (Authoritarian) ได้แก่ ผู้ฝึกสอนที่มีความมั่นใจ มุ่งมั่นในความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้สูง เป็นผู้ฝึกสอนที่ค่อนข้างเผด็จการ จริงจังในคำสั่งและระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ
2. ใจดี (Nice Guy) ได้แก่ ผู้ฝึกสอนที่มีความเป็นประชาธิปไตย จัดกิจกรรมฝึกซ้อมอย่างมีเหตุผลมีความสามารถดี รู้จักการจูงใจ ให้อิสระ และติดตามดูแลนักกีฬาอย่างต่อเนื่อง
3. เจ้าอารมณ์ (Sense) ได้แก่ ผู้ฝึกสอนที่ปล่อยสบาย ๆ คิดว่าการแข่งขันกีฬาเหมือนการเล่นเกมส์ ไม่มีปัญหามากมาย ไม่เอาจริงจัง ทำสนุก ๆ แบบง่าย ๆ ไม่คำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ มากมาย
4. เจ้าสำราญ (Easygoing) ได้แก่ ผู้ฝึกสอนที่ปล่อยสบาย ๆ คิดว่าการแข่งขันกีฬาเหมือนการเล่นเกมส์ ไม่มีปัญหามากมาย ไม่เอาจริงจัง ทำสนุก ๆ แบบง่าย ๆ ไม่คำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ มากมาย

5. นักธุรกิจ (Businesslike) ได้แก่ ผู้ฝึกสอนที่มีลักษณะเป็นโค้ชอาชีพ พยายามใช้สื่อเทคนิควิธีและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อใช้ในการพัฒนาความสำเร็จของนักกีฬาหรือทีม ฝึกหนักทั้งทักษะและเทคนิคด้วยวิธีการที่พัฒนาอยู่ตลอดเวลา ถ้าไม่ได้ตามเป้าหมายก็จะเลิกสมัยต่อไป

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2528) กล่าวว่า พระพุทธเจ้าท่านผู้รู้ท่านแรกได้กำหนดลักษณะของครูที่ดีไว้ 7 ประการคือ

1. ปิโย คือ การทำตัวให้เป็นที่รักแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป
2. ครู คือ การเป็นบุคคลที่มีความหนักแน่น มีจิตใจที่มั่นคง น่าเคารพ
3. ภาวนิโย คือ การเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีความประพฤติอันดีงาม
4. วัตตา คือ เป็นผู้มีความมานะ ในการตักเตือนสั่งสอนโดยไม่เกรงกลัวว่าจะเกลียดหรือ

โกรธ มีความเฉลียวฉลาดในการใช้คำพูด

5. วจนิกขโม คือ ความเป็นผู้มีความอดทนต่อถ้อยคำ โดยมีเจตนาดีเป็นที่ตั้ง
6. คมภีร์ ถกถัดตา คือ การรู้จักสอนจากง่ายไปหายากหรือมีความลึกซึ้งขึ้น โดยตามลำดับ
7. โนจฺจฺฐาน นโยชาย คือ การรู้จักแนะนำในทางที่ถูกที่ควรไม่แนะนำนอกกลุ่มนอกทาง

สุปราณี ขวัญบุญจันทร์ (2541) กล่าวถึง คุณสมบัติที่ดีของผู้ฝึกสอนคือ คุณลักษณะของผู้ฝึกสอนที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาความสามารถของนักกีฬา ผู้ฝึกสอนที่ประสบความสำเร็จควรมีคุณสมบัติที่ดี ดังต่อไปนี้

1. ผู้ฝึกสอนต้องศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนานักกีฬาให้มีความสามารถสูงสุดของนักกีฬา
2. ผู้ฝึกสอนต้องสามารถเข้าใจถึงความต้องการด้านต่าง ๆ ของนักกีฬาได้เป็นอย่างดี
3. ผู้ฝึกสอนต้องเป็นคนที่มีความร่าเริงแจ่มใส สามารถสร้างบรรยากาศที่สนุกสนานให้แก่ักกีฬา
4. ผู้ฝึกสอนต้องสามารถเผชิญกับสถานการณ์หลาย ๆ อย่างได้เป็นอย่างดี มีจิตใจเข้มแข็งไม่อ่อนไหวง่าย
5. ผู้ฝึกสอนต้องมีความยุติธรรม ไม่ลำเอียงหรือเลือกที่รักมักที่ชังในนักกีฬาคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ
6. ผู้ฝึกสอนสามารถทุ่มเททุกอย่างให้กับการฝึกซ้อม เพื่อพัฒนานักกีฬาให้เป็นนักกีฬาที่ดีในทุกด้าน
7. ผู้ฝึกสอนต้องมีความสามารถหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษในกีฬาประเภทที่ตนกำลังฝึกสอนอยู่

8. ผู้ฝึกสอนต้องมีความรู้ความเข้าใจทางด้านเทคนิคและวิทยาศาสตร์การกีฬาเป็นอย่างดี เพื่อประยุกต์ใช้ในการฝึกซ้อมนักกีฬาได้

9. ผู้ฝึกสอนต้องมีความรับผิดชอบสูง มีความสามารถในการวางแผนใช้ความคิด และมีเหตุผล

10. ผู้ฝึกสอนต้องมีความสามารถในการสาธิตให้นักกีฬาเห็นภาพตามลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

11. ผู้ฝึกสอนต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

12. ผู้ฝึกสอนต้องมีสุขภาพ มีสมรรถภาพทางกายและจิตใจดี เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ นักกีฬา

13. ผู้ฝึกสอนต้องมีบุคลิกภาพที่ดี รูปร่างสมส่วน แคล่วคล่องว่องไว

14. ผู้ฝึกสอนต้องมีคุณธรรม จริยธรรม และความซื่อสัตย์

ขวัญชัย เชาวสุโข และปริดา รอดโพธิ์ทอง (มปป.) กล่าวถึงสิ่งที่สำคัญเกี่ยวกับวิธีฝึกสอน

1. ผู้ฝึกสอนต้องเป็นครู ต้องเข้าใจกระบวนการเรียนและติดตามเกี่ยวกับกฎของการเรียน คือ กฎแห่งความพร้อม กฎแห่งความเป็นผล กฎแห่งการทำตามแบบฝึกหัด (การฝึกซ้อม) ผู้ฝึกสอน ต้องสามารถสอนได้อย่างดี สาธิตวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักกีฬาทำตามได้

2. ผู้ฝึกสอนต้องรู้หัว ๆ ไปเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์โสตทัศนศึกษา ซึ่งอุปกรณ์นี้จะช่วย สอนได้อย่างดี เช่น ภาพยนตร์ ฟิล์มสตริป แผ่นภาพ รูปภาพ สไลด์ เป็นต้น

3. ต้องเคยเรียนจิตวิทยามาก่อน นักกีฬาส่วนมากมักจะสร้างปัญหาต่อผู้ฝึกสอน ผู้ฝึกสอน จะต้องทำให้นักกีฬาเข้าใจและเชื่อฟัง วิธีที่ดีที่สุดที่จะปรับปรุงทีมกีฬาให้ดีขึ้นผู้ฝึกสอนจะต้อง ปรับปรุงตนเองให้ดีเสียก่อนและกล้าที่จะยอมรับความจริง

4. ผู้ฝึกสอนตรงต่อเวลา แต่งกายให้ถูกต้องเมื่อทำการสอนหรือประชุมนักกีฬาหรือใน โอกาสต่าง ๆ

5. ผู้ฝึกสอนต้องมีจิตใจมั่นคง มีพลังใจที่ไม่อ่อนไหว จิตใจเข้มแข็ง พยายามแก้ไข อุปสรรคต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ไม่เป็นบุคคลบ้า ๆ บอ ๆ หรือพูดไม่ได้ความ

6. สำรวจจิตใจในการสอน เพื่อที่จะได้อธิบายหรือสาธิตให้นักกีฬาเข้าใจ ดึงดูดนักกีฬา ให้มีความสนใจต่อผู้ฝึกสอน

7. ผู้ฝึกสอนต้องไม่ทำอะไรตามใจชอบ ระหว่างการฝึกต้องมีอารมณ์สนุกสนาน แต่อย่า เกินเลยไป พยายามสร้างนิสัยนักกีฬาให้มีทัศนคติที่ดีต่อการเล่นกีฬาและรักกีฬา

8. ผู้ฝึกสอนต้องอดทน เพราะจะต้องจำใจอยู่กับนักกีฬาเสมอ ๆ ปีนี้ผ่านปีหน้าก็ เริ่มต้นอีก

9. ผู้ฝึกสอนจะต้องมีน้ำใจ สรรเสริญหรือชมนักกีฬาเมื่อเล่นดี และตำหนิในทางที่เป็นประโยชน์และติงามเมื่อเล่นไม่ดี
 10. ผู้ฝึกสอนจะต้องส่งเสริมความร่วมมือร่วมใจในทีมให้ดี เพราะแต่ละคนก็เล่นเพียง 1 ประเภทหรือ 2 ประเภทหรือมากกว่า การรวมทีมแต่ละครั้งผู้ฝึกสอนจะต้องเสริมสร้าง TEAM WORK ให้ดีและนักกีฬาจะต้องมีความเข้าใจ
 11. ผู้ฝึกสอนจะต้องให้ความรู้แก่นักกีฬามากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ต้องใกล้ชิดกับนักกีฬาเสมอ แม้ในยามว่างก็พยายามหาโอกาสได้ตามทุกซอกทุกช่องต่าง ๆ แม้นักกีฬาลงฝึกเองในยามว่างก็ควรไปดูอยู่ใกล้ ๆ และคอยแนะนำอยู่เสมอ แต่อย่าลืมว่าถ้าผู้ฝึกสอนให้ความรู้มากเกินไปหรือถ่ายทอดให้นักกีฬาไม่รู้เรื่องก็จะเกิดความลำบากต่อนักกีฬา โค้ชผู้ฝึกสอนบางคนมีความรู้ท่วมหัวแต่เอาตัวไม่รอดก็มี
 12. ผู้ฝึกสอนอย่าทำลายความคิดริเริ่มของแต่ละบุคคล นักกีฬาย่อมแสดงความคิดเห็นเมื่อผู้ฝึกสอนให้โอกาสแก่เขา นักกีฬาบางคนมีความคิดก้าวหน้ามีความคิดริเริ่มซึ่งเป็นสิ่งที่ดี ผู้ฝึกสอนควรรับไว้พิจารณา ความคิดริเริ่มต่าง ๆ จะต้องปราศจากความเห็นแก่ตัว
 13. การฝึกทักษะเบื้องต้นผู้ฝึกสอนไม่ควรมองข้าม ควรฝึกซ้ำแล้วซ้ำอีก เพื่อให้ให้นักกีฬาได้รู้พื้นฐานและจะนำไปใช้ได้อย่างอัตโนมัติ
 14. ผู้ฝึกสอนจะต้องจำได้เสมอว่า ทำอย่างไรถึงจะทำให้ผู้เล่นกระหายที่อยากจะเข้าร่วมการฝึกเรื่อย ๆ หรือที่เราเรียกกันว่า “มัน” สนุกสนานต่อการฝึก
- วาทนา คุณาภลิตธิ์ (2536) กล่าวถึงจรรยาผู้ฝึกสอนควรประกอบด้วย
1. ผู้ฝึกสอนต้องเป็นผู้มีเกียรติเชื่อถือได้ ต้องได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ และพึงรู้หน้าที่ของผู้ฝึกสอน
 2. ผู้ฝึกสอนต้องปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เล่นและรักความยุติธรรม (ผู้เล่นทุกคนสำคัญเท่ากันหมดในทีม)
 3. ผู้ฝึกสอนต้องมีความอดทน อดกลั้น และเพียรพยายามในการสร้างทีมอย่างเต็มที่
 4. ความเป็นผู้มีน้ำใจเป็นนักกีฬาของผู้เล่นในสนามเป็นเครื่องวัดคุณธรรมของผู้ฝึกสอน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หน้าที่ของผู้ฝึกสอนก็เช่นเดียวกับหน้าที่ของครู เพราะฉะนั้นความรับผิดชอบของผู้ฝึกสอนก็ควรถือเช่นเดียวกับความรับผิดชอบของครู ดังนั้นจริยธรรมของผู้ฝึกสอนก็จึงไม่แตกต่างไปจากจริยธรรมของครู (เกษฎา เจียรณีย์, 2530) สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะของผู้ฝึกสอน ยังไม่มีผู้ใดได้ทำการศึกษาไว้โดยแน่ชัด ส่วนมากเป็นการศึกษาในเรื่องของสมรรถนะของครูจรรยาบรรณหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับครู ลักษณะครูพลศึกษาที่พึงประสงค์ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับบางส่วนของที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำมาเสนอในบางเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับ การศึกษาดังนี้

Bandura and Cervone (1986, อ้างในภัทราพรรณ สุขประชา, 2540) ได้ศึกษาผลของการตั้งเป้าหมายร่วมกับการให้ข้อมูลป้อนกลับต่อแรงจูงใจในการทำงาน การรับรู้ความสามารถของตนเองและความพึงพอใจในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัย จำนวน 90 คน เป็นเพศชาย 45 คน เพศหญิง 45 คน กลุ่มตัวอย่างถูกแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ให้ข้อมูลป้อนกลับเพียงอย่างเดียว กลุ่มที่ 2 ให้ตั้งเป้าหมายเพียงอย่างเดียว กลุ่มที่ 3 ให้ข้อมูลป้อนกลับร่วมกับการตั้งเป้าหมาย กลุ่มที่ 4 กลุ่มควบคุม ผลการทดลองพบว่า กลุ่มที่มีการตั้งเป้าหมายร่วมกับการให้ข้อมูลป้อนกลับมีแรงจูงใจในการทำงาน การรับรู้ความสามารถของตนเองและมีความพึงพอใจในการทำงานมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ กลุ่มที่มีการตั้งเป้าหมายอย่างเดียวมีแรงจูงใจในการทำงาน การรับรู้ความสามารถของตนเองและมีความพึงพอใจในการทำงานมากกว่ากลุ่มที่มีการให้ข้อมูลป้อนกลับเพียงอย่างเดียว กลุ่มควบคุมและกลุ่มที่มีการให้ข้อมูลป้อนกลับเพียงอย่างเดียวมีแรงจูงใจในการทำงาน การรับรู้ความสามารถของตนเอง และความพึงพอใจในการทำงานมากกว่ากลุ่มควบคุม

Chelladuri & Saleh (1980, อ้างในสืบสาย บุญวีรบุตร, 2541) ได้สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับผู้ฝึกสอนกีฬาเรียกว่า แบบสอบถามการเป็นผู้นำทางการกีฬา (Leadership Scale for Sports) (LSS) โดยแบ่งพฤติกรรมการเป็นผู้นำออกเป็น 5 แบบ ดังนี้

1. แบบฝึกและสอน (Training and Instruction Behavior) หมายถึง พฤติกรรมผู้ฝึกสอนที่มุ่งพัฒนาทักษะและความสามารถของนักกีฬา เน้นการฝึกทั้งสมรรถภาพทางกาย ทักษะ เทคนิค และกลยุทธ์ต่าง ๆ พร้อมทั้งมีการจัดโครงสร้าง หน้าที่ และการประสานกันภายในทีมอย่างชัดเจน
2. แบบประชาธิปไตย (Democratic Coaching Behavior) หมายถึง พฤติกรรมผู้ฝึกสอนที่ยอมให้นักกีฬามีส่วนในการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีฝึกซ้อมกลยุทธ์ในการแข่งขันและระบบที่ใช้ในการแข่งขัน

3. แบบเผด็จการ (Autocratic Coaching Behavior) หมายถึง พฤติกรรมผู้ฝึกสอนที่มีความเป็นเอกภาพในการตัดสินใจ เน้นความมีขั้นตอน เน้นการฝึกหนักและอำนาจการเป็นผู้นำ

4. แบบสังคมสงเคราะห์ (Social Coaching Behavior) หมายถึง พฤติกรรมผู้ฝึกสอนที่ชอบช่วยเหลือสงเคราะห์นักกีฬา เน้นการมีบรรยากาศที่ดีในการทำงานและมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นและสมาชิกภายในกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน

5. แบบมธูวจาหรือชอบให้รางวัล (Rewarding or Positive-Feedback Behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้ฝึกสอนชอบให้แรงเสริมแก่นักกีฬา โดยมุ่งเน้นรางวัลสำหรับการเล่นได้ดี

จากการศึกษาพบว่า ลักษณะผู้ฝึกสอนที่นักกีฬาพึงพอใจขึ้นอยู่กับอายุ ระดับความสามารถ และประเภทกีฬาที่เล่น อีกทั้งวัฒนธรรมและประเพณีก็มีผลต่อความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมของผู้ฝึกสอน นอกจากนี้ความสามารถของนักกีฬาและความสามารถผู้ฝึกสอนต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน นักกีฬาเก่งต้องการผู้ฝึกสอนที่เก่ง

Smith, Smoll & Hunt (1977, อ้างในสืบสาย บุญวีรบุตร, 2541) ได้มีการสร้างแบบการวัด พฤติกรรมผู้ฝึกสอน (The Coaching Behavior Assessment System (CBAS)) ซึ่งเป็นแบบการบันทึก พฤติกรรมการตอบสนองของผู้ฝึกสอน 12 แบบที่มีผลต่อการกระทำของนักกีฬา โดยเน้นที่การรับรู้ ถึงพฤติกรรมที่ผ่านมาของโค้ชมีผลต่อแนวคิดทางการเล่นและการแข่งขัน ทักษะที่ดีต่อการกีฬา และความสามารถทางการกีฬา หลังจากที่ได้รับการสอนจากโค้ชนั้น ๆ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ผลแพ้-ชนะจะไม่ส่งผลต่อความชอบหรือไม่ชอบพฤติกรรมผู้ฝึกสอนเลยหากพฤติกรรมการตอบสนองของผู้ฝึกสอนเป็นบวก พบว่าหลังจากการแข่งขันแล้วนักกีฬายังคงชอบที่จะเล่นต่อไป หากมีผู้ฝึกสอนคนนั้น ๆ ฝึกสอนต่อไป

มนตรี ไชยพันธ์ (2524) ได้ศึกษาบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนภูมิภาคตามการรับรู้ของตนเอง โดยทำการศึกษาจากครูพลศึกษาโรงเรียนรัฐบาล จำนวน 189 คน และครูพลศึกษาโรงเรียนราษฎร์ จำนวน 112 คน โดยทำการศึกษาด้านบทบาทที่ควรปฏิบัติจริงและบทบาทที่ปฏิบัติจริง ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของครูพลศึกษาในด้านการเรียนการสอน บทบาทของครูพลศึกษามีต่อนักเรียน บทบาทของครูพลศึกษาที่มีต่อสายวิชาพลศึกษา บทบาทของครูพลศึกษาที่มีต่อโรงเรียน บทบาทครูพลศึกษาที่มีต่อสายวิชาชีพ บทบาทที่ควรจะปฏิบัติ และบทบาทที่ได้ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก ยกเว้นบทบาทของครูพลศึกษาที่มีต่อชุมชน ไม่มีบทบาทใดที่ครูพลศึกษาได้ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก

จากการศึกษาของผาณิต บิลมาส (2523, อ้างในกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2525) เรื่องคุณลักษณะของครูพลศึกษาที่พึงปรารถนาสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร

ประชากรศึกษาคือ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ของหัวหน้าหมวดวิชาพลศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนราษฎร์ จำนวน 200 คน ผลการศึกษาพอสรุปได้ดังนี้

คุณลักษณะครูพลศึกษาที่พึงปรารถนา สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ควรประกอบด้วยคุณลักษณะ ดังนี้

1. ด้านการสอน ครูพลศึกษาควรเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจความมุ่งหมายของหลักสูตรทางการศึกษาและรู้จักมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชาติ
2. ด้านสุขภาพทางกายและสุขภาพจิต ครูพลศึกษาควรเป็นผู้ที่มีความคล่องแคล่วว่องไว และมีสมรรถภาพทางกายดี
3. ด้านวิชาการ ครูพลศึกษาควรเป็นผู้มีความรู้เรื่องอันตรายที่จะเกิดจากการเรียน กิจกรรมพลศึกษาและเอาใจใส่ป้องกันโรคติดต่อ
4. ด้านบุคลิกภาพ ครูพลศึกษาควรเป็นผู้ที่มีการควบคุมอารมณ์และอดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง
5. ด้านคุณธรรมความประพฤติและการมีน้ำใจนักกีฬา ครูพลศึกษาควรเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานและซื่อสัตย์สุจริต
6. ด้านมนุษยสัมพันธ์ ครูพลศึกษาควรเป็นผู้ที่ปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่น ๆ ได้ดีและให้ความร่วมมือในกิจกรรมพลศึกษาของนักเรียน
7. ด้านการอบรม การปกครอง และการเป็นผู้นำ ครูพลศึกษาควรเป็นตัวอย่างที่ดีและรักษาความลับของนักเรียน
8. ด้านการเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย ครูพลศึกษาควรเป็นผู้ที่ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรู้จักรักษาความลับของราชการ
9. ด้านความเชื่อมั่นในตัวเองและเป็นตัวของตัวเอง ครูพลศึกษาควรเป็นผู้ที่มีความภูมิใจในอาชีพ มีสัจจะ และซื่อตรงต่อตัวเอง

เฉลียว บุรีภักดี และคณะ (2516-19, อ้างในจิตรรา วสุนิช, 2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ลักษณะของครูที่ดี” โดยกรมการฝึกหัดครูร่วมกับวิทยาลัยครู 12 แห่ง คือ ยะลา สงขลา ภูเก็ต นครศรีธรรมราช พระนครศรีอยุธยา สวนสุนันทา นครราชสีมา มหาสารคาม อุบลราชธานี สกลนคร อุดรธานี และเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ สำหรับกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียน ผู้ปกครอง ครูหรือศึกษานิเทศน์ ผู้บริหารการศึกษา พระ และผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการศึกษาพบว่า ครูที่กลุ่มตัวอย่างชอบมากที่สุดคือ ครูที่ตั้งใจสอนและสอนเข้าใจแจ่มแจ้ง ส่วนลักษณะครูที่ดีคือ ความประพฤติเรียบร้อย ความรู้ดี บุคลิกลักษณะและการแต่งกายดี สอนดี ตรงเวลา ยุติธรรม หาคำความรู้เสมอ สุขภาพดี พุดจาและมนุษยสัมพันธ์ดี รักอาชีพครู เมตตาและเข้าใจเด็ก ร่าเริงแจ่มใส ซื่อสัตย์และเสียสละ

สำหรับกลุ่มนักเรียนเห็นว่าบุคลิกและการแต่งกายเป็นลักษณะจำเป็นที่สุด รองลงไปคือ การตรงต่อเวลา สอนดี ยุติธรรม วาจาสุภาพ ประพฤติเรียบร้อย ความรู้ดี เป็นกันเอง เข้ากับเด็กได้ เข้าใจเด็ก และมีวิธีการสอนแปลก ๆ รับผิดชอบภาระงาน ร่าเริงแจ่มใส เตรียมการสอน เป็นตัวอย่างที่ดี คั้นคว้า อยู่เสมอ ตามลำดับ

อุดม ปองอุไทย (อ้างในโกสินทร์ รังสิยาพันธ์, 2530) ยังได้ศึกษาลักษณะอาจารย์มหาวิทยาลัยในอุดมคติ โดยเก็บข้อมูลจากอาจารย์และนิสิต ปรากฏว่าลักษณะอาจารย์ในอุดมคติมี 5 ประการดังนี้ มีความรู้ทันสมัยกว้างขวางและถูกต้อง ขวนขวายหาความรู้ส่วนตัวอาจารย์เอง มีการเตรียมการสอนอย่างดี กำหนดจุดมุ่งหมายในการสอนอย่างชัดเจน และสนับสนุนให้นิสิตคิดเอง สำหรับลักษณะอาจารย์ในอุดมคติของนิสิตสรุปได้ดังนี้ มีการเตรียมการสอนอย่างดี ใช้ตัวอย่างเปรียบเทียบและความจริงในการอธิบายได้เหมาะสม มีการปรารถนาดีต่อนิสิต มีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาทันสมัย กว้างขวางถูกต้อง มีความสนใจและสนุกในการสอน บรรยายเรื่องที่เกี่ยวข้อง แม้ว่าอยู่นอกจากเนื้อหา ให้ความคิดใหม่ ๆ เพื่อเปิดความสนใจให้กว้างขวาง และจงใจให้นิสิตทำงานอย่างดีที่สุด

ดังนั้นจากแนวความคิดที่น่าเสนอเกี่ยวกับบทบาทและลักษณะของผู้ฝึกสอน ผู้วิจัยจึงพอสรุปออกมาได้ว่าผู้ฝึกสอนที่ดีและมีความสามารถนั้น ควรจะประกอบด้วยสมรรถนะด้านต่าง ๆ ที่ผู้ฝึกสอนควรมีและได้นำมาใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. สมรรถนะด้านวิชาการ หมายถึง ความรู้และความสามารถของผู้ฝึกสอนในด้านต่าง ๆ อันพึงมี เช่น ความรู้ด้านทักษะ เทคนิคการฝึกซ้อมกีฬา เป็นต้น
2. สมรรถนะด้านการสอน หมายถึง การถ่ายทอดความรู้ทางด้านวิชาการ (การฝึก) ให้แก่นักกีฬา ซึ่งตามหลักพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ (scientifically) คือ การถ่ายทอดจากส่วนที่ง่ายที่สุดก่อนแล้วค่อย ๆ ทวีความเข้มข้นของกระบวนการสอนนั้นให้ยากขึ้นไปเรื่อย ๆ จนกว่าผู้เรียน (นักกีฬา) จะได้รับความรู้เฉพาะอย่างนั้นสูงสุด
3. สมรรถนะด้านบุคลิกลักษณะ หมายถึง ความเหมาะสมทั้งที่เป็นลักษณะประจำตัวและสภาพนิสัยประจำตัวในการเป็นผู้ฝึกสอนกีฬา